

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректорка з навчальної та науково-педагогічної роботи

Тетяна МАЛЬЧИКОВА

« 18 » вересня 2023 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА
З НАВЧАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ
(Усна історія)**

Факультет психології, історії та соціології

Кафедра історії, археології та методики викладання

Галузь знань 03 Гуманітарні науки

Освітня програма Історія та археологія

Спеціальність 032 Історія та археологія

Курс II

Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

Форма навчання денна, заочна

Івано- Франківськ 2023/2024н.р.

Програма розроблена:

Батенко Ганна Вячеславівна, доцентка кафедри історії, археології та методики викладання, кандидатка історичних наук, доцентка

Програма розроблена на основі Освітньо-професійної програми Історія та археологія першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Деканеса факультету

Ірина ШАПОШНИКОВА

Затверджено на засіданні кафедри історії, археології та методики викладання

(назва кафедри)

Протокол № 1 від 28 серпня 2023 р.

Завідувачка кафедри

Наталя КУЗОВОВА

Схвалено науково-методичною радою факультету психології, історії та соціології

Протокол № 2 від 30 серпня 2023 р.

Голова ради

Наталя ТАВРОВЕЦЬКА

Керівниця навчального відділу

Яценко В.Ф.

1. ВСТУП

Навчальна практика здобувачів 2 курсу першого (бакалаврського) рівня вищої освіти денної та заочної форми навчання освітньої програми Історія та археологія Спеціальності 032 Історія та археологія займає важливе місце в системі фахової підготовки майбутніх спеціалістів-істориків. Усна історія – це міждисциплінарне дослідження на межі історії, наукознавства, соціології, журналістики, етнології, соціальної психології та історичної антропології. Вона тісно пов'язана з журналістикою, лінгвістикою, музеєзнавством та архівною справою. Під час проходження практики студенти-історики закріплюють і поглиблюють набуті під час вивчення курсів «Вступ до спеціальності», «Спеціальні історичні дисципліни», «Джерелознавство, пам'яткознавство та основи архівно-музейної справи».

2. МЕТА І ЗАВДАННЯ:

Основна мета навчальної практики – засвоєння здобувачами базових знань з історії, ознайомити з прикладами усноісторичних досліджень. Практична частина – навички роботи з усноісторичними джерелами.

Основними завданнями навчальної практики є:

- закріплення й поглиблення отриманих теоретичних знань з курсів «Вступ до спеціальності», «Спеціальні історичні дисципліни», «Джерелознавство, пам'яткознавство та основи архівно-музейної справи»;
- практичне ознайомлення з організацією та методикою усноісторичних досліджень, особливостями зберігання та публікації усних джерел, з теоретичними проблемами історичної пам'яті;
- оволодіння навичками раціонального пошуку, відбору, аналітичної і синтетичної критики усних матеріалів, методикою їх використання у науково-дослідній, навчально-виховній та ін. роботі за професійною спрямованістю;
- формування навичок індивідуальної та групової роботи, самоорганізації, прагнення до самоосвіти, систематичного набуття й поповнення знань, вмінь і навичок роботи за обраним фахом.

В процесі виконання завдань виробничої практики, здобувачі набувають **загальних компетентностей**, передбачених ОП:

Загальні компетентності

ЗК-1	Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.
-------------	---

ЗК-2	Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.
ЗК-3	Здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу.
ЗК-4	Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.
ЗК-5	Здатність спілкуватися іноземною мовою.
ЗК-6	Здатність до пошуку та аналізу інформації з різних джерел.
ЗК-7	Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми.
ЗК-8	Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.
ЗК-9	Здатність бути критичним і самокритичним.
ЗК-10	Здатність працювати в команді.

Фахові компетентності

ФК-1	Усвідомлення взаємозв'язку між фактами, подіями, явищами і процесами в минулому та сучасності.
ФК-2	Усвідомлення відмінностей в історіографічних поглядах різних періодів та в різних контекстах.
ФК-3	Усвідомлення соціальних функцій історика, розуміння можливості використання історії для досягнення політичних цілей, в тому числі наслідків зловживання історією.
ФК-4	Здатність використовувати у професійній діяльності наукові праці та інформаційно-довідкові видання (бібліографічні довідники, путівники до архівних фондів, архівні описи тощо), сучасні інформаційно-пошукові системи.
ФК-5	Здатність відшуковувати необхідні для освітньої та наукової діяльності історичні джерела (архівні та опубліковані документи, етнографічні, картографічні матеріали, музейні експонати, археологічні артефакти і т. п.).
ФК-6	Здатність використовувати релевантні методи опрацювання історичних та археологічних джерел, зокрема інструментарій спеціальних історичних дисциплін, а також сучасні інформаційні технології для обробки історичних даних.
ФК-7	Здатність використовувати фахові знання та професійні навички для виявлення, охорони та популяризації історико-культурної спадщини.
ФК-8	Здатність використовувати у фаховій діяльності знання гуманітарних та соціальних наук, вміння аналізувати, оцінювати і прогнозувати політичні, економічні, культурні й соціальні події та явища.

ФК-9	Здатність працювати з історичними текстами і документами, коментувати, анотувати їх відповідно до певних критеріїв; презентувати і обговорювати результати наукових досліджень.
ФК-10	Здатність вільно оперувати спеціальною термінологією.
ФК-11	Здатність здійснювати та організовувати археологічну діяльність.
ФК-12	Здатність робити відбір та прийняття на збереження артефактів і документів у відповідності до нормативів, організовувати археографічну діяльність, роботу в архівах та музеях, державних наукових та науково-дослідних установах у відповідності з прийнятими правилами та нормами.

Програмні результати навчання

ПРН-1	Знати найважливіші факти історичного минулого українського народу і історії людства загалом, а також мати більш глибокі знання про певний історичний період або проблему.
ПРН-4	Володіти понятійно-категоріальним апаратом історичної науки, професійно оперувати науковими термінами, прийнятими у фаховому середовищі.
ПРН-6	Виявляти взаємозв'язки між процесами у минулому та на сучасному етапі, аналізувати суспільні процеси в історії України у контексті європейської та світової історії.
ПРН-7	Розуміти і виявляти відмінності в історіописанні, поглядах на минуле представників різних епох та у різних контекстах.
ПРН-8	Брати участь у плануванні та виконанні наукових досліджень у сфері історії, презентувати результати досліджень, аргументувати висновки.
ПРН-9	Мати навички організації практичного вирішення питань історичної пам'яті та охорони матеріальної й нематеріальної культурної спадщини України.
ПРН-10	Застосовувати сучасні методики у процесі популяризації історії та археології, а також здійсненні різних видів педагогічної діяльності.
ПРН-11	Здійснювати аналіз ситуацій з урахуванням історичного контексту та/або історичних передумов.
ПРН-12	Здійснювати комунікацію з професійних питань з представниками наукових, громадських, релігійних і національно-культурних організацій і спільнот.
ПРН-13	Розуміти загальні та специфічні риси історичного розвитку різних регіонів України, Європи та світу, фактори, що зумовлюють різноманіття культур та національних спільнот, ефективно співпрацювати з носіями різних історичних та культурних цінностей.

ПРН-14	Вміти акумулювати та поширювати кращий досвід професійної діяльності, інтегрувати досягнення інших наук для вирішення актуальних проблем історії та археології.
---------------	---

БАЗА ПРАКТИКИ:

Базою навчальної практики для здобувачів 2 курсу першого (бакалаврського) рівня вищої освіти виступає кафедра історії, археології та методики викладання факультету психології, історії та соціології Херсонського державного університету.

ПРЕДМЕТ ПРАКТИКИ

В процесі виконання завдань практики здобувачі знайомляться з історією зародження та становлення усної історії як наукового напрямку, складають уявлення про типологію та методику усноісторичних досліджень, особливості зберігання та публікації усних джерел, деякі теоретичні проблеми історичної пам'яті. Вивчаючи основи теорії комунікації – орієнтацію на адресата, феномен варіативної інтерпретації дійсності і т. ін., поглиблюють свої знання в галузі джерелознавства, переглядаючи звичні уявлення про авторство тексту, спрямованість та мету його створення.

3. ЗМІСТ ПРАКТИКИ:

3.1. ВИДИ РОБІТ ПІД ЧАС ПРАКТИКИ

Досягнення поставленої мети і завдань практики передбачає оволодіння здобувачами відповідними методиками, практичне ознайомлення з формами їх застосування, що становлять зміст діяльності студента-практиканта як дослідника, архівного працівника, краєзнавця.

Упродовж 1-го та 2-го тижнів здобувачі, поділені на мікрогрупи, мають відпрацювати п'ять робочих днів по шість академічних годин на базі. Основною формою реалізації програми практики є практичне заняття під керівництвом викладачів кафедри історії, археології та методики викладання, в ході якого студент-практикант під контролем керівника повинен практично здійснити конкретний вид роботи.

Під час проходження практики здобувачі повинні виконати наступні види робіт:

- ознайомлення з історією, організацією, плануванням діяльності центру усної історії на кафедрі історії, археології та методики викладання під час оглядових екскурсій і бесід, організованих співробітниками відповідних установ;
- практичне застосування основних технологій усної історії, виконання під керівництвом викладачів кафедри історії, археології та методики

викладання практичних завдань, пов'язаних з комплектуванням, науково-технічною обробкою, організацією обліку, зберігання та використання у виробничих умовах анкет, інтерв'ю, робочих записів;

- оформлення щоденника проходження навчальної практики, де фіксуються види і назви виконаних на кожному занятті практичних робіт, подається коротка характеристика їх змісту.

3.2. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Веселова О. Усна історія як джерело у вивченні геноциду українського народу голодом 1932–1933 років. *Краєзнавство*. 2009. № 3-4. С. 269-281. Режим доступу: http://history.org.ua/JournALL/kraj/kraj_2009_3/37.pdf (14.10.2021).

2. Грінченко Г. Г. Усна історія: Методичні рекомендації з організації дослідження: Для студентів і аспірантів. Харків: Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, 2007. 28 с.

3. Лебдушка Л., Волошин Ю., Момот А. Жива історія – метод усної історії в школі. Доп. вид-ня. Прага: Asociace pro mezinárodní otázky, 2020. 30 с.

4. Левченко Л., 2008, Збір, приймання на державне зберігання та організація використання свідчень жертв і очевидців Голодомору 1932–1933 рр. в Україні, *Архіви України*, 2008, № 5-6, С. 16-21.

5. Нолл В. Трансформація громадянського суспільства в Україні. Усна історія української селянської культури 1920-30 років. Київ, 1999.

6. Пастушенко Т.В. Онлайн-архів інтерв'ю очевидців Великого Голоду в Україні 1932–1933 рр. «Трансформація громадянського суспільства: Усна історія української селянської культури 1920–30х років». *Український історичний журнал*. 2016. № 1. С. 214-216.

7. Принс Г. Усна історія // Нові перспективи історіописання / За ред. П. Берка; Пер. з англ. – К.: Ніка-Центр, 2004. – 392 с.

8. Усна історія України: навч. посіб. / Б. Чорномаз. Київ: Талком, 2019. 160 с. [ISBN 617-7685-71-4](https://www.isbn-international.org/product/9786177685714).

9. Усна історія: люди та долі / [уклад. Т. В. Кузнець та ін.]. Умань: Вид. Сочінський М. М., 2018. 132 с. [ISBN 966-304-290-9](https://www.isbn-international.org/product/9789663042909).

Інтернет-джерела

10. Сайт Інститут історії України НАН України: <http://history.org.ua/uk>

11. Офіційний веб-портал Державної архівної служби України: <https://archives.gov.ua/ua/>

12. Сайт Національна бібліотека України ім. І.В. Вернадського: <http://www.nbuv.gov.ua/>

13. Електронний репозитарій Херсонського державного університету. Режим доступу: https://www.kspu.edu/About/DepartmentAndServices/Library/Resource_2017/Digital_resources_2017/eKhSUIR_2017.aspx

14. Український історичний журнал. Режим доступу: <http://uhj.history.org.ua/uk/home>

15. Енциклопедія історія України он-лайн: <http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe?C21COM=F&I21DBN=EIU&P21DBN=EIU>

3.3. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ:

В процесі навчальної практики здобувачам рекомендується ознайомитись з програмою практики, рекомендованою літературою. Вчасно виконувати завдання, відвідувати настановну конференцію та консультації з керівником практики.

Вказані роботи розподілені на два змістовних модуля:

I змістовний модуль

«СКЛАДАННЯ АНКЕТ. ПРОВЕДЕННЯ, РОЗШИФРОВКА ІНТЕРВ'Ю»

1. Участь в оглядовій екскурсії, знайомство з фондом усної історії кафедри історії, археології та методики викладання факультету психології, історії та соціології Херсонського державного університету.

2. Виконання практичних завдань:

- розробка тем, складання анкети;
- знайомство з засобами запису, запис та обговорення результатів запису інтерв'ю;
- з методики обліку усних документів;
- з технологічного забезпечення зберігання усних документів;
- з методики використання отриманої інформації.

3. Ведення щоденника для своєчасної фіксації обсягу та змісту виконаних завдань, запису методичних рекомендацій.

II змістовний модуль

«ОФОРМЛЕННЯ ЗВІТНОЇ ДОКУМЕНТАЦІЇ»

За підсумками практики здобувачі подають груповому керівнику від ХДУ наступні документи:

1. Завдання-звіт, заповнений здобувачем, в якому містяться:
 - терміни початку і закінчення практики, інформація про виконання програми практики з підписом керівника установи і печаткою,
 - перелік всіх видів робіт, що здійснювались за період практики;
 - оцінки та підписи групового керівника.
2. Звіт про роботу студента-практиканта, де фіксуються види і назви виконаних на кожному занятті практичних робіт, подається коротка характеристика їх змісту, особливостей методики їх виконання.
3. Запис інтерв'ю на базі складеної анкети біографічного або тематичного характеру.

Звітні документи акуратно оформлюються і подаються груповому керівнику на наступний робочий день після завершення практики. Звітна

документація перевіряється, затверджується та оцінюється груповим керівником.

3.4. ПИТАННЯ ДО ЗАЛІКУ

1. Усна історія та міждисциплінарна інтеграція. Генеза терміну «усна історія».
2. Методологічні засади усної історії.
3. Історія повсякдення, мікро історія, біографічне письмо, соціальна антропологія та їх взаємодія із усною історією.
4. Співставлення усного джерела із іншими типами джерел.
5. Пам'ять як проблема гуманітарного знання. Концепція «колективної та індивідуальної пам'яті».
6. Поняття «травми». Травматичний досвід.
7. Методика організації і проведення інтерв'ю. Ініціювання інтерв'ю. Методи створення питальника.
8. Проблема пошуку респондентів. Способи підготовки до інтерв'ю. Техніка інтерв'ювання. Різновиди інтерв'ю.
9. Транскрибування, інтерпретація, зберігання, презентація інтерв'ю.
10. Етичні та правові засади усного інтерв'ю. Форми публікації.

4. ФОРМИ ТА МЕТОДИ КОНТРОЛЮ:

Контроль за проходженням практики здійснюється у декількох напрямках:

- ведення здобувачем щоденника, де записуються види і назви виконаних на кожному занятті практичних робіт, подається коротка характеристика їх змісту;
- регулярне оцінювання виконаних здобувачем конкретних завдань керівниками від бази практики;
- позитивне підсумкове оцінювання роботи здобувачів передбачає наявність оцінок за кожний змістовний модуль, а оцінка за модуль виставляється на підставі оцінок за окремі види робіт, виконаних здобувачем.

5. ВИМОГИ ДО ЗВІТУ

ПІДВЕДЕННЯ ПІДСУМКІВ ПРАКТИКИ:

Підсумковий контроль за змістовними модулями здійснюється після перевірки звітної документації груповим керівником. Залік із практики здобувач складає комісії, призначеній керівником факультету. Залік з практики заноситься у відповідну відомість, залікові книжки. Здобувач, який отримав незадовільну оцінку за практику, відраховується з університету за поданням керівника факультету.

1. Завдання-звіт, заповнений здобувачем, в якому містяться:
 - терміни початку і закінчення практики, інформація про виконання програми практики з підписом керівника установи і печаткою,
 - перелік всіх видів робіт, що здійснювались за період практики;
 - оцінки та підписи групового керівника.

2. Звіт про роботу студента-практиканта, де фіксуються види і назви виконаних на кожному занятті практичних робіт, подається коротка характеристика їх змісту, особливостей методики їх виконання.

3. Запис інтерв'ю на базі складеної анкети біографічного або тематичного характеру.

4. Транскрипт інтерв'ю (word або PDF файл),

5. Презентація виконаної роботи.

6. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Кількість балів за виконані завдання від керівника бази практики та кафедри історії, археології та методики викладання

№ з/п	Назва залікового заходу	Сума балів
1.	Ведення щоденника практики	20
2.	Усна історія як метод і джерело: розробка пам'ятки для дослідників	20
3.	Запис інтерв'ю (відео або аудіо)	20
4.	Транскрипт інтерв'ю	20
5.	Залік з практики (презентації)	20
	Усього	100

Шкала оцінювання практики:

Сума балів /Localgrade	Оцінка ЄКТС		Оцінка за національною шкалою/Nationalgrade
90 – 100	A	Excellent	Відмінно
82-89	B	Good	Добре
74-81	C		
64-73	D	Satisfactory	Задовільно
60-63	E		
35-59	FX	Fail	Незадовільно з можливістю повторного складання
1-34	F		Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни